

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΜΑΪΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)**

ΚΕΙΜΕΝΑ

Exclūsus ab insidiatōribus Caligulae, recesserat in diaetam, cui nomen est Hermaeum. Paulo post rumōre caedis exterritus prorepsit ad solarium proximum et inter vela praetenta foribus se abdidit.

.....
Cato attulit quodam die in curiam ficum praecocem ex Carthagine ostendensque patribus «Interrogo vos» inquit «quando hanc ficum decerptam esse putētis ex arbore». Cum omnes recentem esse dixissent, «Atqui ante tertium diem» inquit «scitōte decerptam esse Carthagine».

.....
Auditā salutatiōne Caesar dixit: «Domi satis salutatiōnum talium audio». Tum vēnit corvo in mentem verbōrum domini sui: «Oleum et operam perdidit». Ad haec verba Augustus risit emitque avem tanti, quanti nullam adhuc emerat.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Μονάδες 40

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

insidiatoribus : την αφαιρετική του ενικού αριθμού

cui : την αφαιρετική του ενικού αριθμού στο θηλυκό γένος

caedis : την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό

se : τη δοτική του ενικού αριθμού στο α΄ πρόσωπο

quodam : την ονομαστική του ενικού αριθμού στο ουδέτερο γένος

praecocem : την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος

patribus : τη γενική του πληθυντικού αριθμού

hanc : την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος

sui : τον ίδιο τύπο στο β΄ πρόσωπο

nullam : τη γενική του ενικού αριθμού στο ίδιο γένος.

Μονάδες 10

B1β. proximum: να γράψετε το αρσενικό γένος στην ίδια πτώση και ίδιο αριθμό στον συγκριτικό βαθμό (μονάδα 1) και, στη συνέχεια, να σχηματίσετε το επίρρημα στους τρεις βαθμούς (μονάδες 3).

satis: να γράψετε το συγκριτικό βαθμό (μονάδα 1).

Μονάδες 5

B2α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

Exclūsus : το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα στην άλλη φωνή

recesserat : το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

exterritus : το β΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής παρακειμένου στην άλλη φωνή

prorepsit : το σουπίνιο στην αιτιατική πτώση

abdidit : το β΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή

attulit : το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα στην άλλη φωνή

ostendensque : τον ίδιο τύπο στον μέλλοντα

decerptam esse : το απαρέμφατο του ενεστώτα στην ίδια φωνή

dixit : το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή

venit : την αφαιρετική του γερουνδίου.

Μονάδες 10

B2β. perdidit: να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής όλων των χρόνων στην ίδια φωνή (να λάβετε υπόψη το υποκείμενο, όπου είναι αναγκαίο).

Μονάδες 5

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων: **Caligulae, cui, se, die, decerptam esse** (το πρώτο στο κείμενο), **ex arbore, recentem, salutationum, corvo, quanti**.

Μονάδες 5

Γ1β. «**Cato attulit [...] ficum praecocem**»: να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 2

Γ1γ. in curiam: να μετατρέψετε τον προσδιορισμό του τόπου, ώστε να εκφράζεται η στάση σε τόπο και η απομάκρυνση από τόπο.

domi: να μετατρέψετε τον προσδιορισμό του τόπου, ώστε να εκφράζεται η κίνηση σε τόπο και η απομάκρυνση από τόπο.

Μονάδες 4

Γ1δ. «**Ad haec verba Augustus risit**»: να μετατρέψετε την κύρια πρόταση σε ευθεία ερώτηση ολικής αγνοίας με όλους τους δυνατούς τρόπους εισαγωγής.

Μονάδες 4

Γ2α. vela praetenta, ficum praecocem: να μετατρέψετε τους επιθετικούς προσδιορισμούς στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.

Μονάδες 4

Γ2β. Αφού καταγράψετε, να αναγνωρίσετε το είδος των δευτερευουσών προτάσεων που υπάρχουν στα κείμενα (μονάδες 2) και να δηλώσετε τη συντακτική τους λειτουργία (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Γ2γ. exclūsus: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισαγόμενη με τον σύνδεσμο *postquam* (μονάδα 1) και να αιτιολογήσετε την έγκλιση εκφοράς της (μονάδα 1).

Μονάδες 2

exterritus: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, ώστε να εκφράζεται αιτιολογία ως αποτέλεσμα εσωτερικής, λογικής διεργασίας.

Μονάδες 2

auditā: να αναγνωρίσετε τη μετοχή ως προς το είδος της (μονάδα 1), να δηλώσετε τη χρονική βαθμίδα που εκφράζει αυτή (μονάδα 1) και να τη μετατρέψετε σε ισοδύναμη πρόταση με τον ιστορικό / διηγηματικό σύνδεσμο *cum* (μονάδα 1).

Μονάδες 3

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Μετάφραση

Όταν διώχθηκε από τους δολοφόνους του Καλιγούλα, είχε καταφύγει σε μια θερινή κατοικία, της οποίας το όνομα είναι Ερμαίο. Μετά από λίγο, επειδή τρώμαξε από τη φήμη της σφαγής, σύρθηκε (έρποντας) προς το πιο κοντινό λιακωτό και κρύφτηκε ανάμεσα στις κουρτίνες, που κρέμονταν στις πόρτες.

Κάποια μέρα ο Κάτωνας έφερε στο Βουλευτήριο ένα πρώιμο σύκο από την Καρχηδόνα και ενώ το έδειχνε στους Συγκλητικούς, είπε: "Σας ρωτώ, πότε νομίζετε ότι αυτό το σύκο κόπηκε από το δέντρο". Όταν όλοι απάντησαν ότι ήταν φρέσκο, είπε: "Κι όμως, μάθετε ότι κόπηκε στην Καρχηδόνα πριν τρεις μέρες.

Αφού άκουσε το χαιρετισμό, ο Καίσαρας είπε: "Στο σπίτι μου ακούω πολλούς τέτοιους χαιρετισμούς". Τότε το κοράκι θυμήθηκε τα λόγια του κυρίου του: "Κρίμα στον κόπο μου!". Ο Αύγουστος γέλασε μ' αυτά τα λόγια κι αγόρασε το πουλί για τόσο μεγάλο ποσό, όσο δεν είχε αγοράσει κανένα μέχρι τότε.

B1α. *insidiatoribus* : *insidiatore*

cui : *quā*

caedis : *caedium*

se : *mihi*

quodam : *quoddam*

praecocem : *praecocia*

patribus : *patrum*

hanc : *haec*

sui : *tui*

nullam : *nullius*

B1β. *proximum*: *propiolem*, *prope* - *propius* - *proxime* *satis*: *satius*

B2α. *Exclūsus* : *excludunt* *recesserat* : *recedamus* *exterritus* : *exterruisti* *prorepsit* : *proreptum* *abdedit* : *abderetis* *attulit* : *afferre* *ostendensque* : *ostensurusque* / *ostenturusque* *decerptam esse* : *decerpi* *dixit* : *dic* *venit* : *veniendo*

B2β. *Ενεστώτας*: *perdas* *Παρατατικός*: *perderes* *Μέλλοντας*: *perditurus sis* *Παρακείμενος*: *perdideris* *Υπερσυντέλικος*: *perdidisses*

G1α. *Caligulae*: γενική αντικειμενική ως ετερόπτωτος, ονοματικός προσδιορισμός στον όρο «*insidiatoribus*».

cui: δοτική προσωπική κτητική στο ρήμα «*est*».

se: αντικείμενο του ρήματος «*abdedit*» και δηλώνει άμεση αυτοπάθεια.

die: αφαιρετική τοπική του χρόνου (χρονικός εντοπισμός) στο ρήμα «attulit».
decerptam esse (το πρώτο στο κείμενο): ειδικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο δοξαστικό ρήμα «putetis».
ex arbore: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στο απαρέμφατο «decerptam esse».
recentem: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο «ficum» μέσω του συνδετικού απαρεμφάτου «esse».
salutationum: γενική διαιρετική στο ποσοτικό επίρρημα «satis».
corvo: δοτική προσωπική στην απρόσωπη έκφραση «venit in mentem».
quanti: γενική της αφηρημένης αξίας στο ρήμα «emerat».

Γ1β. «Cato attulit [...] ficum praecocem»: Ficus praecox [...] a Catone allata est.

Γ1γ. in curiam: in curiā (in + αφαιρετική)
 de, ex, ab curiā (de, ex, ab, + αφαιρετική)
domi: αιτιατική (κίνηση σε τόπο): domum
 αφαιρετική (από τόπο κίνηση): domo

Γ1δ. «Ad haec verba Augustus risit»:
Num ad haec verba Augustus risit? (αποφατική απάντηση)
Nonne ad haec verba Augustus risit? (καταφατική απάντηση)
Risitne ad haec verba Augustus? (πραγματική ερώτηση)
 Ad haec verba Augustus risit? (δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο)

Γ2α. vela praetenta: vela, quae praetenta erant.
ficum praecocem: ficum, quae praecox erat.

Γ2β. «cui nomen est Hermaeum»: είναι μία δευτερεύουσα αναφορική επιθετική, προσδιοριστική πρόταση στον όρο αναφοράς «in dietam» και λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός σε αυτόν.

«**quando hanc ficum decerptam esse putētis ex arbore**»: είναι μία δευτερεύουσα ουσιαστική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας και λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο ερωτηματικό ρήμα εξάρτησης «interrogo».

«**Cum omnes recentem esse dixissent**»: είναι μία δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα εξάρτησης «inquit».

«**quanti nullam adhuc emerat**»: είναι μία δευτερεύουσα επιρρηματική, απλή παραβολική πρόταση του ποσού που λειτουργεί ως β' όρος σύγκρισης με α' όρο σύγκρισης το περιεχόμενο της κύριας πρότασης «emitque avem tanti».

Γ2γ. exclusus: postquam exclusus est
 Εκφέρεται με Οριστική, γιατί η πράξη μας αφορά καθαρά από χρονική άποψη.
exterritus: cum exterritus esset
auditā: αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή. Το ποιητικό της αίτιο (a Caesare) παραλείπεται γιατί συμπίπτει νοηματικά με το υποκείμενο του ρήματος (Caesar) της πρότασης. Αυτό συμβαίνει, διότι η λατινική γλώσσα δε διαθέτει ενεργητική φωνή για το παρελθόν. Δηλώνει το προτερόχρονο.
 Cum Caesar salutationem audivisset.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα φετινά θέματα των Λατινικών, εξετάζουν αποσπάσματα των κειμένων 20, 25 και 29. Τα ερωτήματα Β1 και Β2 που αναφέρονται στο ονοματικό και ρηματικό μέρος της γραμματικής καλύπτουν ευρύ φάσμα της ύλης χωρίς να παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες στην επίλυσή τους. Σε ό,τι αφορά τις συντακτικές παρατηρήσεις χαρακτηριστικό τους είναι αφενός το πλήθος τους, καθώς είναι περισσότερες από κάθε άλλη χρονιά, αφετέρου η ποικιλομορφία των ζητούμενων τους. Πιο συγκεκριμένα απαιτητικά κρίνονται τα υποερωτήματα Γ1δ, Γ2γ στο οποίο περιλαμβάνεται η θεωρία της αφαιρετικής απόλυτης μετοχής «audita».

Καταληκτικά, τα θέματα απευθύνονται σε πολύ καλά προετοιμασμένους μαθητές που έχουν κατανοήσει και αφομοιώσει τη θεωρία της γραμματικής και του συντακτικού.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΚΟΥΦΟΥ ΕΥΓ., ΚΑΛΟΛΙΜΝΙΩΤΗ Κ., ΛΑΓΟΥΔΑΚΟΣ Π, ΤΣΑΠΡΑΛΗ ΕΛ.